נזיר ועושה פסח שהלכו בקבר התהום בשביעי שלהן טהורים מאי טעמא לא אלימא טומאת התהום למיסתר מתיב רבא ירד ליטהר מטומאת מת טמא שחזקת טמא טמא. אלמא היכא דאתחזק בטומאתו לא מטהרינן בטומאת התהוס: **אמר** ליה מודינא לך בנזיר דמחוסר תגלחת.

אמר רב המנונא נזיר ועושה פסח שהלכו בקבר התהום בשביעי שלהן טהורים מ"ט דלא אלימא טומאת התהום למיסתר מתיב רבא ירד ליטהר מטומאת המת טמא שחזקת טמא טמא שחזקת טהור טהור א"ל מודינא לך בנזיר שמחוסר תגלחת א"ל רבא אף אנא מודינא לך [א]בעושה פסח דלא מחוסר ולא כלום א"ל אביי והא מחוסר הערב שמש א"ל [ב]שימשא ממילא ערבא ואף אביי הדר ביה דתניא [ג]יום מלאת תביא תוך מלאת לא תביא יכול לא תביא על לידה שלפני מלאת אבל תביא על לידה שלאחר מלאת ותיפטר משתיהן ת"ל [ד]ובמלאת ימי טהרה ביום מלאת תביא תוך מלאת לא תביא אמר רב כהנא שאני הכא דמחסרא קרבן התם נמי מחסרא הערב שמש א"ל אביי שימשא ממילא ערבא: **מתני'** [ה]המוצא מת [ו]בתחילה מושכב כדרכו נוטלו ואת [ז]תפוסתו שנים נוטלין ואת תפוסתן מצא שלשה אם יש בין זה לזה מד' אמות ועד שמונה הרי זו שכונת קברות

בודק

אמר רב המנונא נזיר ועושה פסח שהלכו בקבר התהום בשביעי שלהן טהורים. שנטמאו בטומאת מת והוזה עליהן בג' ובשביעי והלכו בקבר התהוס בשביעי שלהן ולא נודע לעושה פסח עד שעשה פסחו ולנזיר עד שמנה נזירותו וגילה לנזירות טהרה: **טהורים.** ואע"ג דנטמאו בשביעי שלהן דלא אלימא [ו]הך טומאת התהוס למיסתר הואיל וכבר עבר ונטהר לכשנטמא בטומאת התהוס: **מתיב רבא ירד.** לטבול וליטהר מטומאת המת ומצא מת משוקע בקרקע המערה טמא שחזקת טמא טמא. והכא נמי כיון דהוי בחזקת טמא בשביעי שלו [ז]כשנטמא בקבר התהוס לפי שעדיין לא גילה תגלחת טומאה לנזירות ולא העריב שמשו דתגלחת לאחר ביאת מים הוא כדאמרי' לעיל בפרק [ג' מינין] (דף מד:) [ח]לוקמייהי נמי על חזקתו ולהוי טמא: **אמר ליה מודינא לך בנזיר.** דכיון דנטמא ביום שביעי שלו קודם תגלחת דטמא ומפי' כי לא נודע לו עד לאחר גילוח דטהרה [ט]משום דמחוסר תגלחת טומאה כי נטמא בקבר התהוס: **דלא מחוסר ולא כלום.** והוי בחזקת טהור [י]כי נטמא בקבר התהוס ומספיקא לא מחתינן ליה טומאה כדתנן שחזקת טהור טהור: **א"ל.** עושה פסח נמי ביום ז' שלו [יא] קא מחוסר הערב שמש וקאמר דחזקת טמא טמא: **ממילא ערבא.** וכלא מחוסר ולא כלום דמי: **ואף אביי הדר ביה.** [יב]דאמר הערב שמש לאו חסרון הוא דשימשא ממילא ערבא: **דתניא ובמלאת ימי טהרה לבן לו וגו':** יום מלאת תביא. אם חזרה והפילה ביום מלאת לזכר דהיינו ביום ארבעים ואחד לזכר ויום פ"א לנקבה תביא שתי קרבנות אבל על אומו שילדה בתוך מלאת לא תביא דאמר קרא זאת תורת היולדת [ויקרא יב] התורה ריבתה על כמה ולדות שיש לה בתוך ימי לידה שמביאה קרבן ג' ואוכלת בקדשים ואין [יג]השיור עליה חובה: **יכול לא תביא כו' אבל תביא על שלאחר מלאת.** שאם ילדה נקבה בתוך שמונים [יד] ולאחר שעברו פ' דראשונה חזרה וילדה נקבה בתוך שמונים של שניה יכול שתביא קרבן על הראשונה ועל השלישית לפי שהוא לאחר [טו]מלאת של ראשונה: **ת"ל ובמלאת.** דמשמע כל זמן שילדה ביום מלאת בשעה שראויה להביא בה קרבן תתחייב בקרבן על שתיהן אבל תוך מלאת לא תביא וזו הואיל והיא בתוך מלאת של שניה לא תביא: **אמר רב כהנא.** כלומר ואמר רב כהנא עלה דההיא שאני הכא בלידה [יז]דלאחר מלאת מ"ט לא מחייבא לאיתויי עלה קרבן משום דמחסרא קרבן דכל חדא וחדא דמתילדא לה הויא בשעה שאינה ראויה להביא בה קרבן. ומותבינן עלה דההיא התם נמי ביום מלאת לפ"א אמאי מייתא קרבן הא מחסרא הערב שמש שהרי היא צריכה להיות חוזרת וטובלת בו ביום אע"פ שכבר טבלה בסוף י"ד [יח]ומחמת לידה כדי להתירה לאכול בקדשים כדתנן במסכת חגיגה בפרק חומר בקודש (דף כא.) שהאונן והמחוסר כפורים צריכין טבילה לקודש וצריכין הערב שמש דהיינו טבול יום ארוך שאע"פ שטבלה בסוף י"ד אינה אוכלת בקדשים עד סוף פ"א וצריכה הערב שמש: **אמר אביי.** האיך חסרון דמיעל שימשא לאו שמיה חסרון דשימשא ממילא ערבא והוי לה שעה הראויה להביא בה קרבן מ"ה אמר דביום מלאת תביא. והא מילתא דאביי ורב כהנא לא שמיעא לן היכא אימא: **מתני' המוצא מת מושכב כדרכו** [יט]. [ולא] יוסב ולא ראשו בין ירכותיו ולא הרוג: **נוטלו ואם פפוסתו.** [כ]ומפנו למקום אחר ואינו חושש שיש כאן במקום הזה שום מת אחר ומותר לו להלן בכ"מ וכן אם מצא שנים אבל אם מצא שלשה אם יש בין זה לזה מארבע ועד מ' אם יש בין ראשון [כא]לשני מתחילת ארבע לסוף ארבע דהיינו לרוחב המערה או שהן מושכבין במות שמונה [כב]במדת אורך המערה שהאחד בתחילת אחד והשלישי בסוף מ' דהכי קא מוקים לה אליבא דרבנן ור"ש בפ' המוכר פירות (ב"ב קב.): **ה"ז שכונת קברות.** וקנו מקומן ואע"פ שאין שם כראוי כדגרסי' התם שנפתח לתוכו [כג]כוכין ששוכבין מיכן לאורך המערה לאיתרמויי איתרמי דלא הספיקו לקבור שם אלא הללו [שלשה] מתים והואיל וזו שכונת קברות יש לחוש שמא נעשו כאן שתי מערות אחת מכאן ואחת מכאן ואחר באמצע שהוא שם על שם: ולריך

בודק

לפ"א וזהו הערב שמש שלה. וי"ל מי לא עסקי' שאחרה טבילתה עד יום פ"א וצריך אז הערב שמש ואינה מביאה כפרתה עד למחר ואפ"ה קי"ל דבכל ענין אם הפילה יום פ"א מביאה ב' קרבנות ואע"ג דמחסר הערב שמש: ומשני אביי דשמשא ממילא ערבא ולא מקרי חסרון וכיון שמה שמחוסר הערב שמש לא מקרי חסרון גם מה שאינה יכולה להביא קרבנות בלילה עד למחר לא הוי חסרון דלילה לא הוי מחוסר זמן מידי דהוה אמפלת אור לפ"א לב"ה ואי תיקשי לך ע"כ פלוג ביום פ"א שאם הפילה קודם שטבלה מחוסר מעשה היא [כד] ומביאה קרבן א' והה"נ אחר שטבלה נמי מחוסרת הערב שמש דלא פלוג דמתוך דמחוסר טבילה לא מקרי מחוסר מעשה כיון דבידה ליטבול מידי דהוי אילדה אחר מלאת קודם שהביאה קרבנותיה. דכיון דבידה להביאם הוי כאילו הביאתם: וי"מ והא מחוסר הערב שמש דכי נמי טבלה קודם צריך לטבול שנית יום פ"א כדתנן במס' חגיגה פ' חומר בקודש אונן ומחוסר כפורים צריך טבילה

מי אמרי' הא ודאי משקה הוא וטומאה סמיכתא היא שגם מי חטאת מטמאים או דילמא כיון דאפר מעורב בהן והוא קצת עב הוי כי אוכלא: אמר רב המנונא נזיר ועושה פסח שהלכו בקבר התהום בז' שלהן. כגון נזיר שנטמא והזה ושנה וטבל ובו ביום עבר על קבר התהום ולא נודע לו עד שהשלים נזירותו והביא קרבנותיו אינו סותר: מתיב רבא ליטהר מטמא מת טמא. אלמא טומאת התהום סותרת כל ד'. א"ל אביי מודינא לך בנזיר שמחוסר תגלחת. הלכך אפי' טבל כיון דמחוסר תגלחת סותר ובהכי איירי מתני'. אבל רב המנונא איירי אחר שטבל וגילח ופסקה הימנו טומאת נזיר והה"ה דה"מ לשנויי מתני' בשלא טבל אלא רבותא טפי אשמועי' דאפי' טבל כל זמן שלא גלח סותר: א"ל רבא אף אנא מודינא לך בעושה פסח דלא מחוסר ולא כלום. רבא פריך לאביי דאמר דמודה רב המנונא במחוסר תגלחת סותר ואיהו איירי בשגילח. וקא"ל רבא אף אנא מודינא בעושה פסח דלא מחוסר מידי. וא"כ מאי קמ"ל דרב (כהנא) [המנונא] מלתא דפשיטא היא כיון שגלח וטבל הנזי' ועושה פסח דתו לא סתר. וה"ה דהמ"ל כיון שגילח

מאי למימרא אלא נקט עושה פסח דלא מחסר מידי בתר טבילה: א"ל אביי מחוסר הערב שמש. והיינו רבותיה דרב (כהנא) [המנונא] דאפ"ה קרו ביה חזקת טהור טהור והשיב לו רבא דאין זו רבותא דשמשא ממילא ערבא. כן נ"ל לקיים גירסת הספרים כי ראיתי שמחקוה כל המפרשים: ואף אביי הדר ביה. מהאי דקאמר מחוסר הערב שמש: דתניא יום מלאת תביא. פי' יולדת נקבה שהפילה יום פ"א תביא ב' קרבנות: תוך מלאת לא תביא אם הפילה תוך פ"א לא תביא כדדרשי' במס' נדה (דף ט) זאת תורת היולדת מלמד שמביאה קרבן א' על לידות הרבה: יכול תביא קרבן א' על לידה שלאחר מלאת ת"ל זאת: יכול לא תביא על לידה שלפני מלאת כדקאמר שאינה מביאה אלא קרבן א' על לידה של תוך מלאת: אבל תביא על לידה שלאחר מלאת. כגון שילדה נקבה והפילה נקבה אחרת תוך פ' וחזר והפילה ולד שלישי תוך פ'

ל) דנכי רגיגו אינו מוכן ומוכי דע"ם נפל בדנכי רגיגו וע"ע.

עין משפט נר מצוה

לד א מיי' פ"ו מהל' קרבן פסח הל"ח (יג):

לה ב מיי' פ"ח מהל' ממזרים כפרה הל"מ:

לו ג מיי' פ"ט מהל' טומאת מת הל"ג:

נוסחת הריב"ן

א) טומאת התהוס למיסתר הס"ד ותמ"כ מה"ד מתיב: ב) ונטמא בקבר התהוס ועדיין לא: ג) מוקמינן ליה על: ד) לטהרה אבל לעושה פסח דלא מחוסר ולא כלום והוי בחזקת טהור: ה) ונטמא בקבר התהוס מספיקא לא: ו) שלו לא אלימא למתסר דלא מחוסר ולא כלום הס"ד ומה"ד והא מחוסר הערב שמש והוי בחזקת טמא הס"ד ותמ"כ מה"ד שמשא ממילא ערבא וכמאן דלא מחוסר ולא כלום דמי הס"ד: ז) ומאי: ח) שמונים של ראשונה: ט) פ' אל: י) דתוך מלאת: כ) מטומאת לידה: ל) כדרכו בתחלה שלא היה יודע מעולם לאיש ומצאו עכשיו מושכב כדרכו לא יוסב כו': מ) ומפנהו למקום אחר כו' ומותר לו להוליכו למקום אחר שילגה וכן: נ) בשלשי מתחלת: ס) כמדת אורך כו' בתחלת מ' והשלישי בסוף מ' כדאמר בנבח בתרא לכולה מתניתין דהכא דקא מוקים לה אליבא כו': ע) שנפתח לתוכו ששוכבין לאורך כו' שמא נעשו שם שתי:

פי' הרא"ש

ואת"ל הא אוכל' הוי' שרץ ע"ג שכבת זרע מהו ואת"ל כיון דמתעקרא שנעקרה מן הגוף הוי' כי אוכל': שרץ על מי חטאת ומי חטאת צפין ע"פ המים. מי אמרי' הא ודאי משקה הוא וטומאה סמיכתא היא שגם מי חטאת מטמאים או דילמא כיון דאפר מעורב בהן והוא קצת עב הוי כי אוכלא: אמר רב המנונא נזיר ועושה פסח שהלכו בקבר התהום בז' שלהן. כגון נזיר שנטמא והזה ושנה וטבל ובו ביום עבר על קבר התהום ולא נודע לו עד שהשלים נזירותו והביא קרבנותיו אינו סותר: מתיב רבא ליטהר מטמא מת טמא. אלמא טומאת התהום סותרת כל ד'. א"ל אביי מודינא לך בנזיר שמחוסר תגלחת. הלכך אפי' טבל כיון דמחוסר תגלחת סותר ובהכי איירי מתני'. אבל רב המנונא איירי אחר שטבל וגילח ופסקה הימנו טומאת נזיר והה"ה דה"מ לשנויי מתני' בשלא טבל אלא רבותא טפי אשמועי' דאפי' טבל כל זמן שלא גלח סותר: א"ל רבא אף אנא מודינא לך בעושה פסח דלא מחוסר ולא כלום. רבא פריך לאביי דאמר דמודה רב המנונא במחוסר תגלחת סותר ואיהו איירי בשגילח. וקא"ל רבא אף אנא מודינא בעושה פסח דלא מחוסר מידי. וא"כ מאי קמ"ל דרב (כהנא) [המנונא] מלתא דפשיטא היא כיון שגלח וטבל הנזי' ועושה פסח דתו לא סתר. וה"ה דהמ"ל כיון שגילח

מסורת הש"ס

ה) [פסחים 5:], ו) ב"ב דף קנ: מהלות פט"ו מ"ג, ז) [מהלות כתב התי"ט שנעתקת מהכ"ס ומתוק מיבש בתחילה], ד) [במשנה שמשניות וכן בערוך איתא תבוסתו וכן גירסת הרמב"ם והכ"ב ועיין תוי"ט], ט) ל"ל השאר, ו) גי' ל"מ ראשונה בין לגילה שניה וכו', ז) [ועי' תוס' חגיגה כא. ד"ה האונן], ח) גי' ל"מ חלי אמה,

תורה אור השלם

1. וּבִמְלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ לְבֵן אוֹ לְבַת תָּבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֹלָה וּבֶן יוֹנָה אוֹ תֹר לְחַטָּאת אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶל הַכֹּהֵן:
ויקרא יב ו

הגהות התוספות

1. ל"ל אמר. 2. ל"ל אף ביום. 3. ל"ל מ"ל ובמלאת ימי טהרה ביום מלאת תביא תוך מלאת לא תביא. דכל כו'. 4. ל"ל לכך. 5. ל"ל אליביי. 6. תיבת נהי נמחק ול"ל והא. 7. ל"ל כי לדעת נשאר. 8. ל"ל שנים מהן לרתבה בשני כוכין כו'.

מוסף רש"י

המוצא מת בתחילה. שלא נודע עד עכשיו שהיה כאן מת, אי נמי נודע שיש כאן ואמר כך מצא שנים אחרים תחלה שלא היו יודעין, לא הוי שכונת קברות לקנות מקומן, אלא נוטלן ואת תפוסתן עד שיהיו שלשה יודעין או שלשה תחלה (רשב"ם ב"ב קא: עי"ש באור כל המשנה בארוכה).

פי' הרא"ש (המשך)

לשניה שהוא אחר מלאת של הראשונה וה"פ יכול לא תביא על לידה שלפני מלאת לראשון אבל תביא על לידה שלאחר מלאת לראשון אע"פ שהוא תוך מלאת לשני: ת"ל ובמלאת דמשמע דוקא יום מלאת תביא אבל על של תוך מלאת לא תביא והאי נמי תוך מלאת של השני הוא. ופ"ב דכריתות פליגי בה ר"י ורבנן דתניא התם ר"י אומר מביאה על הראשונה ואינה מביאה על השניה מביאה על השלישית ואינה מביאה על הרביעית והך ברייתא דרבנן כר' יהודה: אמר רב כהנא שאני הכא דמחוסר קרבן. כלומר מה טעם אינה מביאה על השלישית הואיל והוי אחר מלאת של ראשון וקאמר רב כהנא משום שלא הגיע השעה שתוכל להביא קרבן על הראשון הלכך הוי בתוך מלאת לראשון: התם נמי הא מיחסר הערב שמש פירוש המפלת יום פ"א דקי"ל דמביאה ב' קרבנות דאף אור לשמונים וא' מחייבי בה ב' קרבנות ואמאי הא מיחסר הערב שמש. תימה מאי הערב שמש שייך הכא והלא היא טובלת אחר שבועיים ונקראת טבולת יום ארוך ואסורה בתרומה עד אור